

UA ПРОЦЕС "ДОВКІЛЛЯ ДЛЯ УКРАЇНИ"

Що це таке?

Це комплексний процес адаптації українського екологічного законодавства до стандартів Європейського Союзу. Проект допомагає Україні наблизитися до вступу в ЄС через впровадження європейських екологічних норм та створення необхідних інституцій.

Головна ідея:

Процес "Довкілля для України" – це не разова акція, а створення комплексної системи, яка забезпечить постійну роботу над наближенням України до екологічних стандартів ЄС. Це вимагає інституцій, бюджету, координації, політичної волі та громадської участі.

Процес “Довкілля для України”

- Потребує інституціоналізації
- Має приймати не тільки рекомендації
- Аналог – “ДдЄ”: структура, бюджет
- Секретаріат
- Міжвідомча робоча група (МРГ) старших посадових осіб
- Спеціальні засідання КМУ (сегмент високого рівня)
- Паралельний Форум НУО

1. Потребує інституціоналізації

Що це означає?

Потрібно створити постійні державні структури та механізми, які будуть відповідати за екологічну політику на системному рівні.

 Приклад: Створення спеціальних підрозділів у Міністерстві екології, які постійно працюватимуть над впровадженням європейських стандартів, а не тимчасових робочих груп.

! Чому важливо: Без постійних інституцій процес може зупинитися після завершення проєкту. Потрібні стабільні структури для довгострокових змін.

2. Має приймати не тільки рекомендації

Що це означає?

Процес не обмежується лише порадами та пропозиціями – він має давати конкретні обов'язкові вказівки та план дій з чіткими термінами.

 Приклад: Замість "рекомендуємо покращити систему контролю викидів" → "до 2026 року впровадити систему онлайн-моніторингу викидів згідно зі стандартом ЄС XXX".

 Чому важливо: Рекомендації легко ігнорувати. Конкретні зобов'язання з дедлайнами забезпечують реальні зміни.

3. Аналог – "ДдЄ": структура, бюджет

Що це означає?

Процес бере за приклад програму "Довкілля для Європи" (ДдЄ / Environment for Europe) – з чіткою організаційною структурою та забезпеченим фінансуванням.

Приклад програми "ДдЄ":

- Чітка організаційна схема з визначеними відповідальними
- Затверджений багаторічний бюджет
- Регулярні конференції міністрів
- Робочі групи з експертів

! Чому важливо: Без структури та грошей навіть найкращі ідеї залишаються на папері. Потрібна організація та ресурси.

4. Секретаріат

Що це означає?

Потрібен постійний секретаріат – адміністративний орган, який координує всю діяльність процесу, веде документацію та забезпечує комунікацію.

Завдання секретаріату:

- *Організація засідань та конференцій*
- *Ведення протоколів та звітів*
- *Координація між різними учасниками*
- *Підготовка документів*
- *Зв'язок з міжнародними партнерами*

! Чому важливо: Хтось має займатися організаційною роботою щодня. Без секретаріату процес стає хаотичним.

5. Міжвідомча робоча група (МРГ) старших посадових осіб

Що це означає?

Створення постійної робочої групи з представників високого рівня з різних міністерств та відомств, які разом працюють над екологічною інтеграцією.

Хто входить до МРГ:

- *Заступник міністра екології*
- *Представники Мінекономіки*
- *Представники Мінфіну (бюджет)*
- *Представники Мін'юсту (законодавство)*
- *Представники галузевих міністерств (транспорт, енергетика, агропром)*

! Чому важливо: Екологічні питання стосуються всіх сфер. Без координації між міністерствами реформи будуть суперечливими.

6. Спеціальні засідання КМУ (сегмент високого рівня)

Що це означає?

Регулярні спеціальні засідання Кабінету Міністрів України на найвищому рівні, присвячені виключно екологічній інтеграції та європейським стандартам.

 Приклад: Щоквартальне засідання під головуванням Прем'єр-міністра, де міністри звітують про прогрес впровадження екологічних директив ЄС та приймають стратегічні рішення.

! Чому важливо: Екологічна інтеграція має бути пріоритетом на найвищому рівні влади, а не просто технічним питанням чиновників.

7. Паралельний Форум НУО

Що це означає?

Неурядові організації (громадські екологічні організації) мають свій паралельний форум, де можуть обговорювати ті ж питання та впливати на процес.

 Приклад: Форум екологічних НУО збирається одночасно з урядовими засіданнями. Вони готують альтернативні звіти, пропозиції, можуть виступати на офіційних засіданнях або організовувати громадські слухання.

! Чому важливо:

- НУО представляють інтереси громадян
- Забезпечують прозорість процесу
- Надають експертну оцінку "знизу"
- Мобілізують громадську підтримку
- Контролюють виконання зобов'язань

Загальна картина процесу:

Будуємо систему

Створюємо постійні інституції, які працюватимуть довгостроково, а не тимчасові проекти.

Чіткий план

Не просто рекомендації, а конкретні зобов'язання з термінами та відповідальними.

Фінансування

Затверджений бюджет на виконання всіх заходів – як у програмі ДдЄ.

Координація

Всі міністерства працюють разом через МРГ, а не кожен сам по собі.

Високий рівень

КМУ регулярно розглядає екологічну інтеграцію на найвищому рівні.

Громадський контроль

НУО активно залучені та можуть впливати на рішення.

Три кити успішної екологічної інтеграції

Аспект 1: Інституції

Будуємо систему

- Створюємо правові норми (СЕО, екологізація податків)
- Формуємо інструменти управління
- Розвиваємо екосвідомість
- Налаштовуємо державні закупівлі

→ **ФУНДАМЕНТ**

Аспект 2: Галузі

Впроваджуємо у практику

- Транспорт стає "зеленішим"
- Енергетика – відновлюваною
- Промисловість – чистішою
- Сільське господарство – органічним
- Всі галузі отримують еко-політику

→ **ВТІЛЕННЯ**

Аспект 3: Ринок

Робимо вигідним

- Торгівля квотами на викиди
- Еко-маркування та сертифікація
- Пільгові кредити на екопроекти
- Добровільні угоди з бізнесом
- Економічна мотивація

→ **СТИМУЛ**

Головна ідея:

Успішна інтеграція екологічної політики вимагає роботи на трьох рівнях одночасно:

- 1 Створити правила і інструменти** (інституції)
- 2 Втілити їх у кожній галузі** (реальна політика)
- 3 Зробити економічно вигідним** (ринкові механізми)

Інтеграція Екологічної Політики (ІЕП) та програма **"Довкілля для України" (ДдУ)** працюють у трьох напрямках, щоб забезпечити комплексний підхід до охорони довкілля. Розглянемо кожен аспект детально.

1

Створення інституційних, організаційних та інструментальних передумов

Простими словами: Будуємо фундамент – створюємо правила гри, установи та інструменти, які дозволять впроваджувати екологічну політику у всі сфери життя.

Які інструменти використовуються:

СЕО (Стратегічна Екологічна Оцінка)

Перевірка всіх стратегій, планів та програм на їх вплив на довкілля ще до їх прийняття.

 Приклад: Перед будівництвом нової автомагістралі проводиться СЕО, яка оцінює, як це вплине на ліси, повітря, воду. Якщо вплив занадто великий – шукають альтернативи.

Угоди про гармонізацію

Домовленості між країнами або між установами про узгодження екологічних стандартів та норм.

 Приклад: Україна підписує угоду з ЄС про гармонізацію стандартів якості повітря – тепер наші норми мають відповідати європейським.

Екологізація політики субсидіювання

Державні дотації та субсидії надаються тільки тим проєктам, які не шкодять довкіллю або покращують його стан.

📌 **Приклад:** Фермер отримає субсидію на техніку тільки якщо купить екологічно чисту, а не стару дизельну. Завод отримає пільги, якщо встановить очисні споруди.

Розвиток корпоративної відповідальності

Компанії самі беруть на себе зобов'язання дбати про довкілля, не чекаючи примусу від держави.

📌 **Приклад:** Великий супермаркет добровільно відмовляється від пластикових пакетів і переходить на паперові, публікує екологічні звіти, сортує відходи.

Екологізація системи державних закупівель

Держава купує тільки екологічно чисті товари та послуги – "зелені" закупівлі.

📌 **Приклад:** Міністерство при закупівлі автомобілів вибирає електромобілі або гібриди. Лікарні купують товари з переробленого пластику. Школи купують органічні продукти.

Екологізація податків

Податкова система заохочує екологічну поведінку і карає забруднення.

Приклад: Високий податок на старі дизельні авто, пільги для власників електрокарів. Підприємства з високими викидами платять більше, "чисті" виробництва – отримують знижки.

Формування екологічної свідомості споживачів

Освіта та інформування людей про екологічні проблеми, щоб вони робили усвідомлений вибір.

Приклад: Телевізійні кампанії про сортування сміття, екологічні уроки в школах, маркування товарів "еко-френдлі", навчальні семінари для підприємців.

! Чому це важливо: Без цих інструментів екологічна політика залишається на папері. Потрібні реальні механізми – від законів до податків – щоб змінити поведінку держави, бізнесу та громадян.

2

Формування реальної еко-політики в задіяних галузях

Простими словами: Екологічні принципи мають бути впроваджені у всіх галузях економіки – від транспорту до сільського господарства, від енергетики до туризму.

Як це працює:

Транспорт

Розвиток громадського транспорту, електромобілів, велосипедної інфраструктури. Зниження викидів від авто.

✦ **Реальна політика:** Будівництво електричних заправок, стимули для купівлі електрокарів, обмеження старих авто у центрі міста, розширення метро та трамвайних ліній.

Енергетика

Перехід від вугілля та газу до відновлюваних джерел енергії – сонце, вітер, вода.

✦ **Реальна політика:** Субсидії на встановлення сонячних панелей, будівництво вітрових ферм, модернізація ГЕС, закриття застарілих вугільних станцій.

Сільське господарство

Органічне землеробство, захист ґрунтів від ерозії, екологічне тваринництво, обмеження хімікатів.

✦ **Реальна політика:** Підтримка органічних ферм, заборона найшкідливіших пестицидів, програми відновлення родючості ґрунтів, захист бджіл.

Будівництво

"Зелене" будівництво – енергоефективні будинки, використання екологічних матеріалів, мінімізація відходів.

✦ **Реальна політика:** Обов'язкова термоізоляція нових будинків, дахи з сонячними панелями, системи збору дощової води, пільги для "зелених" будівель.

Промисловість

Модернізація заводів, очисні споруди, зниження викидів, циркулярна економіка (переробка і повторне використання).

✦ **Реальна політика:** Жорсткі ліміти на викиди, штрафи за забруднення, стимули для впровадження чистих технологій, програми модернізації підприємств.

Управління відходами

Сортування, переробка, компостування замість звалищ. Мінімізація пластику.

Реальна політика: Запровадження обов'язкового сортування сміття, заборона одноразового пластику, будівництво смітєпереробних заводів, штрафи за викидання сміття у невстановлених місцях.

Туризм

Екотуризм, захист природних територій від надмірного навантаження, відповідальний туризм.

Реальна політика: Обмеження кількості туристів у національних парках, еко-готелі з мінімальним впливом на природу, програми прибирання туристичних локацій.

! Чому це важливо: Неможливо захистити довкілля, якщо екологічні принципи існують тільки в Міністерстві екології. Вони мають працювати у транспорті, енергетиці, промисловості – у всіх галузях, які впливають на природу.

3

Впровадження у ринкове середовище

Простими словами: Робимо так, щоб бізнесу було вигідно бути екологічним. Використовуємо ринкові механізми та економічні стимули, а не тільки заборони.

Ринкові інструменти:

Міжгалузеві економічні інструменти

Економічні механізми, які працюють одразу у багатьох галузях і створюють єдині правила гри.

Приклад: Система торгівлі квотами на викиди CO₂ (carbon credits) – компанії можуть купувати і продавати право на викиди. Хто забруднює менше – може продати квоту і заробити.

Інший приклад: Екологічні облігації (green bonds) – інвестори дають гроші на екологічні проєкти і отримують прибуток.

Ринково-орієнтовані інструменти

Інструменти, які використовують ринкові сили – попит і пропозицію, конкуренцію, прибутковість.

✦ **Приклад:** Еко-маркування товарів – споживачі бачать, що продукт екологічний, і охочіше купують його. Компанії конкурують за еко-сертифікати, бо це збільшує продажі.

✦ **Інший приклад:** Пільгові кредити для бізнесу на впровадження екотехнологій – банки надають дешеві позики підприємствам, які хочуть модернізуватися екологічно.

Добровільні цільові угоди з виробниками приватного сектору

Держава домовляється з бізнесом на добровільних засадах про досягнення екологічних цілей. Не примус, а партнерство.

✦ **Приклад:** Угода з виробниками автомобілів – вони добровільно зобов'язуються до 2030 року зменшити середні викиди своїх авто на 30%. Натомість держава обіцяє податкові пільги та маркетингову підтримку.

✦ **Інший приклад:** Угода з мережами супермаркетів – вони зобов'язуються скоротити пластикову упаковку на 50%, натомість отримують позитивний PR та участь у державних програмах.

Переваги ринкового підходу

- **Гнучкість:** Бізнес сам обирає, як досягти цілі – через інновації, модернізацію чи партнерства
- **Ефективність:** Ринок знаходить найдешевші способи захисту довкілля
- **Інновації:** Конкуренція стимулює створення нових екотехнологій
- **Менше опору:** Добровільна участь краще примусу

! Чому це важливо: Не можна захистити довкілля тільки заборонаю і покаранням. Бізнес має бачити економічну вигоду в екологічності. Ринкові механізми роблять "зелений" бізнес прибутковим, а забруднення – не вигідним.

Дякую за увагу!

